THOMAS BERNHARD'DAN "KİREÇ OCAĞI"

'Her şey çok ilginç, öte yandan hiç değil'

Thomas Bernhard'ın ayrı ayrı kitaplarında üzerine gittiği pek çok izleğin bir araya gelmesinden olsa gerek; "Kireç Ocağı", kült yazarın en önemli kitabı olarak gösteriliyor. Roman, Esen Tezel'in titiz çevirisiyle raflarda.

SELİM ÇAĞLAR

Thomas Bernhard kitapları Türkçede yayımlanmaya devam ediyor ve yazarın kaleminden okuduğumuz her kitapta, yazın evreni biraz daha elle tutulur, gözle görülür hale geliyor. Bernhard'ın yazdıklarında yaşadıklarının, ülkesiyle geliştirdiği ilişkinin, çocukluğunun ve özellikle belli başlı izleklerin kapladığı alan geniş oldu her zaman. Bu belli başlı izlekler ise derinlemesine, hatta kanatırcasına deşildi. Geçenlerde okur karşısına çıkan Kireç Ocağı, Bernhard'ın yazın evreninin en önemli parçalarından biri olmasının yanında kurcalamayı, üzerinde düşünmeyi en çok sevdiği "kusursuz yapıt" fikri üzerine kurulu. Ancak bu, romanın sadece fikir temelindeki çıkışı. Bunun dışında Bernhard, o kendine has öfkeli üslubuyla sesi her sayfada daha da büyüyen bir anlatıcı romanı ortaya koyuyor.

Kireç Ocağı'nı önemli kılacak bir diğer yönü daha var. O yön de romanın, tam anlamıyla bir Thomas Bernhard metnine dönüşmesini sağlıyor. Delilik ve deha arasında dolaşan bir yaşamın, içinde taşıdığı karanlığın ortaya çıktığı bir roman Kireç Ocağı. Bu da Bernhard'ın her zaman ilgisini çekmiş bir konu ve Kireç Ocağı'nda bunun ustalıkla işlenmiş halini veriyor. Thomas Bernhard'ın ayrı ayrı kitaplarında üzerine gittiği pek çok izleğin bir araya gelmesinden olsa gerek; Kireç Ocağı, kült yazarın en önemli kitabı olarak gösteriliyor.

Thomas Bernhard kitapları her zaman ürkü vermiştir okura. Koca kitabın tek bir paragrafla sonlanması, dilde mükemelliğe erişmek için verdiği çaba, keskin üslubu ve daha pek çok nedenden olabilir bu. Bu ürkü, bir yere kadar kabul de edilebilir. Ancak şunu kesinlikle söylemek gerek: İyi bir edebiyat okurunun Thomas Bernhard kitaplarıyla tanışmaması büyük bir şanssızlık. Kireç Ocağı da bu şanssızlığı okuduğunuzda derinden hissedebileceğiniz kitapların başında geliyor.

Aslında çok da çetrefil diye niteleyemeyeceğimiz bir olay üzerinden açılıyor romanın sayfaları bize.

Kısaca bahsedecek olursak, tüm bir roman boyunca başından geçenleri monolog olarak bir anlatıcı tarafından bize aktarılan kahramanımız Konrad, beş yıl boyunca kendini ve tekerlekli sandalyeye mahkum eşini hapsettiği, satın almak için büyük bir zaman ve para harcağı, işlemeyen bir kireç ocağında çok da anlaşılmayan işitme deneylerini yürütmektedir. Diğer yandan ısrarla yazmak istediği "İşitme" başlıklı; felsefeyi, sanatı, bilimi ve edebiyatı içine alan başyapıtı için uğraşmaktadır. Uğraşmak derken, Konrad'a göre her şey bitmiştir aslında, her şey hazırdır; kafasında tabii. Ancak bir türlü beyaz sayfaların başına geçip de tek kelime yazamaz. Hep bir şekilde bölünür. Sonunda neden bilinmez, Konrad eşini kaç kurşunla olduğu bilmediği halde öldürür.

Hikâye bu. Aynı zamanda Kireç Ocağı'nın başlangıcı ve bitişi de bu. Geri kalan, Konrad'ın bu raddeye nasıl geldiğini görüştüğü iki arkadaşı ve anlatıcımız aracılığıyla bize aktarılışı.

Bir Thomas Bernhard'ın metninin içine dalmanın da diğer güzel yanı bu aynı zamanda. Romanın anlatıcısı bir yerde şöyle diyor: " (...) her şey bir yandan ilginç olup öte yandan hiç ilginç değilmiş." Gerçekten de baktığımızda Bernhard'ın Kireç Ocağı'nda anlattığı hikâyenin çok da ilgi çeken bir yanı olmadığını görürüz. Ancak bir cinayetin sanat haline dönüşmesi her şeyi ilgi çekici kılan ve Kireç Ocağı'nda Thomas Bernhard işte bunu başarıyor.

Thomas Bernhard'ı farklı kılan, edebiyat yolunun vurucu bir dönemeci olarak görülmesini sağlayan en önemli özelliğinin üslubu olduğu muhakkak. Bu nedenle "Bernhardesk üslup" diye terimler atılıyor ortaya. Yani yazdıklarının tavrı biricik, ona has. Paralelinde yazdıklarını başka dillere çevirmek, yazarın kendi dilinde yakaladığı tavrı ve sesi bulmak da aynı kertede zor. Bernhard çevirmenlerinin işinin kolay olmadığını söyleyebiliriz rahatlıkla. Ancak Türkçede oldukça iyi çevirmenlere teslim edildi Bernhard yapıtları ve Kireç Ocağı da bunlardan biri. Esen Tezel'in titiz çevirisi, romanın her cümlesinde hissediliyor. ■

Kireç Ocağı/ Thomas Bernhard/ Çeviren: Esen Tezel/ YKY/ 172 s.